

Summary of *Indigenous Efflorescence: Beyond Revitalisation in Sapmi and Ainu Mosir*

Summarised in South Sami by David Kroik

Daate gærja jealadehtemen bijre. Gærjesne jijnjh almetjh jijtsh aamhtesi bijre tjaelieh. Naakenh tjaelijh dotkijh, jeatjebh aaktivisth jih naakenh kultuvretjehpijh. Govlebe göökte aalkoealmetjijstie: saemieh jih ajnuh, maam bâeries, noere jih geerve almejth saarnoeh. Jijnjesh gielen bijre tjaelieh, dovne saemien gielen bijre jih ajnugïelen bijre, menh ij leah gærja barre gielen bijre; jienebh aamhtsh aaj artihkelinie jijhtieh, v.g. dejpeladtje vuekieh, guktie jijtsh maadtoej baalkah vaadtseme, guktie jieleme maadtoedajvesne lea. Jeatjebh buerkiestieh guktie åahpanamme aalkoealmetji vuekine stoerre staarine, dovne Saepmesne jih Sveerjesne jih Ajnu Moshirisne (ajnu almetji laante) jih Japanisnie.

Maaje Ajnuj jih Saemiej bijre gærjesne tjaalasovveme; gåabpah aalkoealmetjh leah, jalhts dah fiereguhti bieline eatnamisnie jielieh. Jijnjh tjaelijh tjåanghenamme jih buerkiestamme guktie barkeme gielen jealadehtedh jallh guktie jeatjebigujmie ektesne aatskadamme jijtsh jielemevuekiej mietie jieledh.

Hiehkehtallem gosse lohkem man jijnjem dååjrehtalleme mij seammalaakan lea, dovne saemieh jih ajnuladtjh. Gosse gærjam lohkeminie dle leara mij heannadamme viellide jih åabpide eatnemen dunnibielesne. Akte tjaelije, Ryoko Tahara, saerneste ajnu gujni bijre, guhth joekoen vaejvies tsiehkiem åtneme. Nemhtie dam naakenh dejstie

eah ennje åådtjeme lieredh lohkedh jñh tjaeledh. Dannasinie tjuerieh garres barkoeh vaeltedh mejstie geerve bierkenidh. Tahara vielie muana guktie tsiehkíe maahta buaranidh.

Daan gærjan aamhtese aalkoealmetji tsiehkíeh bueriedhtedh. Gærjan aalkoevisnie orre tearme buarkesåvva: *efflorescence*. Redaktööre Gerald Roche buerkeste mah goerkesidie sæjhta tearmine dijpedh. Aalkoealmetji *efflorescence* lea krijsetsiehkien mohte. Díhte baakoe edtja dijpedh maam heannede gosse aalkoealmetjh jñtsh kultuvrh, aerpíeviertien maahtoeh jñh gielh jealajehtíeh, gosse eajhnaduvvíeh dijpedh báeries jielemevuekíeh jñh sjíehtesjidh daaletje tíjjese jñh báetije biejjide. Redaktöörh digkíedíeh tearme *efflorescence* daerpies, dannasinie híjven goerkesem vadta aellebe jaehkíeh gaajhke barre náake, gáarmoe h jñh vaevíe; vuekíeh, átnoeh, laanth jñh gielh mah gaarvanedhtíeh, jñh íbie míjjíeh aalkoealmetjh maehhtíeh maam darjodh. Gærjine redaktöörh jñh tjaelíjh síjhtíeh vuesíehtídh íj amma díhte öövre staeries. Aalkoealmetjh: ajnuladtjh Ajnu Moshiresne jñh saemíeh Saepmesne maaje gielim jñh kultuvrem gorredíeh, orrestehhtíeh jñh övtedíeh. Íbie åådtjoeh barre goltelídh dejtíe saerníde mah náake váajnoem míjjen åålmegídie buektíeh, aellebe aelkedh vaajvehhtovvedh jaehkedh íj gáaredh saemíen jñh ajnugíelem jñh kultuvrem daaletje tíjjese buektedh.

Gosse *efflorescencem* provhkedh dellíe íbie barre báåstede vaelhtíeh dam míj kolonísasjovnen aalkoen ávtelen orreme; díhte vielíe jñh orre, veadtaldahkesne tíjjese ávtelen kolonísasjovne, læjhkan daaletje tíjjese sjíehtelovveme. *Efflorescense* heannede gosse aktíne barkebe, abpe dáehkíe, åålmegíe, fuelhkíe jallh slíekte. Vielíe buerkeste fahkajahteme gieli orre átnoeh; eah govloeh jñh eah provhkesuvvh seamma laakan goh aerpíegíelh mestíe tseagkanín.

Daennie gærjesne tjaelíjh baalkah vuesíehtíeh guktíe saemíen gielim, ajnugíelem jñh jeatjah jealajehtedh. Naakenh tjaelíeh guktíe orre tekníhke dírregíníe sjædta dejtíe jaksedh, guhth síjhtíeh gielíde líeredh. Dah tjaelíjh Hanna Outakoskí, Oscar Sedholm jñh Coppélie Cocq fíereguhte teekstesne dan bíjre saarnoeh. Sedholm prosjekten bíjre tjaala maam ubmejensaemíeh stuvrín; síjhtín ubmejensaemíen raajesh jñh baakoeh tjööngghkedh jñh vedtedh gaajhkíde gíeh gaskevíermíem jeksíeh. Dírregem gaskevíermesne provhkin man nomme Memrísé. Cocq sáarne guktíe dejpeli saemíen vaajesh orrestovveme jñh jeatjahhtovveme gosse gaskevearmán sjíehtesovveme. Cocq tjaala daaletje vaajesh jeatjhlaakan báeries vaajesi muhteste. Mearán báeries vaajesh jíenebh átnoeh utnín, akte

dejtie maanah bijjiedidh, daaletje vaajesh gaskeviermesne edtjeh luste årrodh guktie maanah sijhtieh goltelidh. Outakoski tjaala guktie barkeme gïelekuvsjigujmie gaskeviermesne mah edtjeh sjiehtedh saemide, gïeh dan bârran årroeh. Kuvsjen gaavnedimmiesijjie viermesne vihkielommes sijjie gusnie learohkh gïelem pruvhkieh. Outakoski buerkeste guktie maahta sijjiem haamoehdidh guktie edtja dagkeres learoehkidie sjiehtedh gïeh eah saemien lierh desnie gusnie årroeh.

Gærjesne akte teekste jaarjelsaemien gielen bijre. Leena Huss jih Saga Stångberg tjaeliejægan guktie jaarjelsaemien gïeletsiehkie Vualtjeren jih Lusprien raedtesne. Dah guakah lægan goerehtalleme maam skuvlemaanah, eejtegh jih lohkehtæjjah saarnoeh gielen bijre, gæssie gïelem pruvhkieh, gæssie jih gusnie tuhtjeh gïele vihkeles maehdedh jih man jïjnem maehdieh saemiestedh. Gaajhkesch debpene gïelem dasseme, men hijven utnieh åadtjodh dam bâåstede vaeltedh. Jalhts eah skuvlh gïelem nænnosth, læjhkan maanah jïjnem lierich dannasinie tuhtjeh vihkele sijjide.

Naakenh tjaelijh ajnuladtjh. Bâeries ajnuladjen gujne man nomme Shizue Ukaji jïjtse teekstesne tjuarma: vedtede ajnualmetjidie bâåstede aktem loesejeanoem Ajnu Moshirisne, gusnie maehdieh gööledh. Nuerebe ajnugujne Kanako Uzawa buerkeste guktie maahta ajnun gieline jih kultuvrine æhpenidh gosse stoerre staaresne byjjene, mij guhkede Ajnu Moshiriste. Tjaala man vihkele åålmegegem jïjtse almetjijstie gaavnedh desnie gusnie byjjene jih desnie gusnie biejjeste beajjan jeala. Jïjtje tjaala dagkeres sijjien bijre: akte ajnu-beapmoesijjie Tokyosne. Desnie jeatjebigujmie sov almetjijstie åahpanadteme. Uzawa tjaala eah edtjh aalkoealmetjh barre årrodh aerpielaantine goh vuesiehtimmie gaavhtan Saepmie jallh Ajnu Moshiri, vaallah aaj stoerre staarine.

Chris Pesklo, saemien aerpieguedtije noerhteamerikasne, tjaala guktie barkeme altese aerpiem buekdedh daaletje aajkan. Låavthgætiejgujmie barka; dejtie dorje jih duaka. Pesklo buerkeste magkere joekehts låavthgætiej jih amerijhken aalkoealmetji tijpij gaskem. Dihte vielie buerkeste guktie sieltem tseegkeme juktie beetnegh dienesjidh gosse låavthgætieh dorje jih duaka. Beetnegh aevhkie gosse kultuvrem nænnoestedh saemiej luvnie debpene amerijhkesne. Dah voeres almetji maahtoe debpene Atlanten dunniebielesne vihkele sjïdteme gosse edtjin viht aelkedh låavthgætieh darjodh.

INDIGENOUS EFFLORESCENCE

Gærjam edtjh lohkedh ihke lieredh guktie jieleme orrestahta göökte aalkoealmetjh luvnie jïh guktie kolonisasjovne dejtie tsavtseme, tsavtsa jïh edtja tsevtsehdh bätijen biejjine. Baalkah vuesehte guktie kolonisasjovnen vööste barkedh, dellie jïjtse vuckieh, âtnoeh, gielh jïh jienebe provhkedh, guktie tjevliesvoetem saemine jallh ajnujne ârrodh.

This text is taken from *Indigenous Efflorescence: Beyond Revitalisation in Sapmi and Ainu Mosir*, edited by Gerald Roche, Hiroshi Maruyama and Åsa Viridi Kroik, published 2018 by ANU Press, The Australian National University, Canberra, Australia.